

Japanse walvisvaart nog niet ten einde

Lies Vedder

Op 29 maart 1985 werd de kabinetszitting van de Japanse overheid gewijd aan het beleid van Japan ten aanzien van de commerciële walvisvaart.

Op 5 april 1985 maakte de Japanse regering bekend dat Japan met ingang van 1 april 1988 de totale walvisvangst stop zal zetten, mits... de Amerikaanse overheid de rechtszaak in hoger beroep tegen diverse walvisbeschermende organisaties, waaronder Greenpeace, wint.

Bedoeld wordt een opmerkelijke rechtszaak, met walvissen als middelpunt, die aanvankelijk door de organisaties werd gewonnen. De rechter spoorde daarbij de Amerikaanse minister van Handel, Malcolm Baltrige, aan tot het onmiddellijke uitvoeren van visserijsancties tegen Japan vanwege diens grote schendingen van het IWC-verdrag. Dit slaat met name op de door Japan voortgezette jacht op de beschermde Potvissen.

De Amerikaanse staat is tegen deze uitspraak in beroep gegaan en tot nu toe is er nog geen definitieve uitspraak. Dientengevolge heeft Japan tot op heden het formele bezwaar tegen de stopzetting van de totale jacht nog niet ingetrokken.

Greenpeace betwijfelt ten eerste of zo'n door Japan te nemen beslissing wel werkelijke waarde heeft. Volgens het IWC-moratoriumbesluit van 1982, dat destijds met vijftientig tegen zeven stemmen werd aangenomen, dient alle commerciële walvisjacht na het vangstseizoen van 1985 te worden beëindigd.

Stopzetting met ingang van 1 april 1988 is ten eerste drie jaar te laat, ten tweede is het duidelijk dat Japan, samen met andere walvisvangende landen, hoopt dat een nieuwe categorie walvisjacht, gebaseerd op nationale behoefte, zal worden geaccepteerd, zodat stopzetting in april 1988 niet meer nodig zal zijn.

Greenpeace zal alle jacht, die plaatsvindt na het in werking treden van het 'echte' IWC-moratoriumbesluit, beschouwen als 'piraterij'.

De overeenkomst tussen de Verenigde Staten en Japan en de daaruit voortvloeiende ontwikkelingen.

De overeenkomst tussen Japan en de Verenigde Staten die 13 november 1984 werd gesloten, had in de eerste plaats betrekking op de Japanse potvissenjacht; in de tweede plaats op de totale Japanse walvisjacht.

Japan zou zowel zijn bezwaar tegen het besluit tot stopzetting van de jacht op Potvissen (IWC-1981) als tegen het besluit tot stopzetting van de totale commerciële walvisvangst moeten intrekken. Wat de potvissenjacht betreft zou dat voor 13 december 1984 moeten zijn en voor 1 april 1985 wat de totale walvisvangst betreft. De Verenigde Staten zouden dan op hun beurt geen gebruik maken van de mogelijkheid die de wet hun biedt tot het uitvoeren van sancties op visserijgebied.

Japan zou dan vervolgens pas per 1 april 1988 beide besluiten moeten uitvoeren.

Het bezwaar tegen het stopzetten van de potvissenjacht is inmiddels vervallen, over het tweede besluit werd op 29 maart beslist, maar zal pas uitgevoerd worden na een uitspraak in de hogere beroepszaak.

Het schijnt dat Japan de dreiging met sancties op visserijgebied wel degelijk serieus neemt. Het zou immers een verlies betekenen van 50% van de huidige Japanse visserijrechten binnen de Amerikaanse 200-mijlszone; daarmee is een bedrag van zeker 250 miljoen dollar is gemoeid. De opbrengsten uit de Japanse walvisvaartindustrie zelf wegen hier beslist niet tegen op. Een sterke lobby van de kant van visserijbedrijven, die niets met de walvisvaart te maken hebben klinkt op dit ogenblik stevig door in Tokio.

Evenmin moet de rechtszaak die in de Verenigde Staten tegen de Amerikaanse staat werd aangespannen, niet vergeten worden. Direct na 13 november vorig jaar, toen de staatssecretaris van Handel, Malcolm Bal-

tridge, de inhoud van de overeenkomst met Japan bekend maakte, hebben elf natuurbeschermingsorganisaties, waaronder Greenpeace, een zaak tegen de staatssecretaris van Handel en tegen de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken aangespannen, waarin gesteld werd dat de overeenkomst met Japan op grond van de Amerikaanse wetgeving ongeldig is.

Volgens de Amerikaanse Visserijwet kan elk land dat de uitvoering van IWC besluiten ondermijnt, met onmiddellijke ingang 50% van de visserijrechten verliezen.

Op 5 maart 1985 werden de natuurbeschermingsorganisaties in het gelijkgesteld. Districtsrechter, Charles Richey van Washington, bepaalde dat de staatssecretaris van Handel met onmiddellijke ingang sancties moet uitvaardigen tegen het land dat op duidelijke wijze het uitvoeren van IWC-besluiten onmogelijk maakt; in casu Japan.

Alhoewel de Amerikaanse staat reeds beroep heeft aangetekend tegen deze uitspraak en er dus geen directe dreiging van deze zijde is, is het wel duidelijk dat Japan op dit ogenblik eigenlijk geen andere keus heeft dan de overeenkomst met de Verenigde Staten en daarom het bezwaar tegen de commerciële walvisjachtmoratorium op voorhand in te trekken. Ook de vroegtijdige terugkeer van de in het Zuidpoolgebied op Dwergvinvissen jagende fabrieksvloot begin maart moet in het licht van bovengenoemde ontwikkelingen worden gezien. Wat er gebeurt als de hogerberoepszaak ten gunste van de walvisbeschermers uitvalt is niet te voorspellen. Alles hangt af van de uitspraak van de Amerikaanse rechter, die nogmaals kan beslissen tot onmiddellijke uitvoering van visserijsancties.

IWC

Het IWC-secretariaat in Cambridge heeft tot op heden alleen nog maar kennis genomen van het feit dat Japan het bezwaar tegen het stopzetten van de potvissenjacht heeft ingetrokken. Dit intrekken van het bezwaar werd nog niet geaccepteerd omdat er juridische problemen kleven aan het tijdstip waarop de jacht werkelijk wordt stopgezet: drie jaar later per 1 april 1988.

Er is verder in de overeenkomst geen enkele duidelijke garantie dat Japan werkelijk gaat stoppen met de jacht.

Vooraf op een besloten IWC-vergadering in

februari 1985 van enkele delegatieleiders, onder wie de Nederlandse, heeft Japan heel sterk gepleit voor een nieuwe categorie walvisvangst, waarbij het traditionele karakter en de nationale behoefte de bepalende factoren moeten worden voor de omvang van de jacht. Ook Noorwegen en zelfs IJsland en Spanje, zijn hiervan grote voorstanders.

Het gevaar is dan ook heel reëel dat als een dergelijk compromis wordt geaccepteerd de huidige kustwalvisvaart onverminderd voortgezet zal worden en dat Japan in ieder geval met ingang van 1 april 1988 geen reden meer heeft zijn commerciële walvisvaart stop te zetten.

Conclusie:

Zonder de expliciete garantie dat Japan werkelijk de totale walvisjacht gaat stoppen met ingang van 1 april 1988, is het intrekken van een bezwaar voor Greenpeace een dekmantel om straks onder een andere noemer met de jacht door te gaan.

Het moratorium op de walvisjacht

De beslissing van de Internationale Walvisvaart Commissie (IWC) in 1982 om met ingang van het jachtseizoen 1985/1986 voor onbepaalde tijd een moratorium op alle commerciële walvisjacht in te stellen, was een mijlpaal in de geschiedenis. Sinds de Verenigde Naties in 1972 om een moratorium voor tien jaar hadden verzocht, had de commissie ieder jaar een dergelijk onderwerp op de agenda, maar het voorstel werd steeds verworpen. In die periode van tien jaar harpoeerden de walvisvarende landen van de IWC meer dan 300.000 grote walvissen.

Maar op het eind van de jaren zeventig bracht wetenschappelijk onderzoek, dat werd uitgevoerd door leden van de wetenschappelijke commissie van de IWC, aan het licht dat er nogal wat hiaten waren in de wetenschappelijke argumenten van de commissie, op grond waarvan de adviezen voor de jaarlijkse geoorloofde vangstaantallen werden gegeven. Fouten en onduidelijkheden werden aangetoond en ieder jaar kwamen daar weer nieuwe gebreken bij. Zeer bezorgd dat de wetenschappelijke commissie niet in staat was een betrouwbare basis te verschaffen voor de walvisjacht en gehoor gevend aan de steeds meer terrein winnende publieke opinie dat de walvisvaart een wrede en nutteloze bezigheid is, legden meer en meer landen hun

Een Bultrug duikt op in een baai voor de kust van Alaska (USA).

gewicht in de schaal om een moratorium tot stand te brengen. Zij stelden dat het voordeel van de twijfel ten gunste van de walvissen zou moeten uitvallen, zolang de wetenschappelijke kennis en het huidige beleid niet herzien en verbeterd zouden zijn.

Gedurende de jaren zeventig, toen de IWC met voorstellen voor een moratorium werd geconfronteerd, adviseerde de wetenschappelijke commissie — die is samengesteld uit evenveel wetenschappers uit walvisvarende als uit niet-walvisvarende landen — tegen een moratorium, overtuigd als de leden waren dat hun benadering-per-walvissoort voldoende was om de walvisvaart te reguleren. Maar ook zij begonnen te twijfelen en in 1980 kon de commissie niet langer een advies tegen een moratorium uitbrengen. Op dit moment zijn de enige wetenschappers in de wetenschappelijke commissie die nog steeds argumenten tegen een moratorium aandragen, diegenen die afkomstig zijn uit een paar walvisvarende

landen, onder leiding van Japan.

In 1982 stemden vijftientig landen vóór en zeven tegen een moratorium. Alleen Spanje bracht als land, zijn stem uit ten gunste van een moratorium; een ander land onthield zich van stemming. Hoewel alle landen het recht hadden later bezwaar tegen deze beslissing aan te tekenen en zich in een uitzonderingspositie te plaatsen, werd dit maar door vier walvisvarende naties gedaan. Tegen 1983 trok een van hen zijn bezwaar in, zeggende dat het het moratorium ook zou accepteren. Aldus hebben — op drie na — alle walvisvarende landen in de IWC het moratorium geaccepteerd. Alleen Japan, Noorwegen en de Sovjet-Unie weigeren nog steeds zich aan te sluiten bij de rest van de internationale gemeenschap, die pogingen in het werk stelt de schade van het meedogenloze overbejagen van alle soorten grote walvissen te herstellen. Het is de moeite waard hier ook op te merken dat de meeste walvisvarende landen die het moratorium hebben geaccepteerd — zoals Chili, Peru, Korea, Brazilië en IJsland — dit hebben gedaan, ondanks het feit dat het voor

deze landen veel nadeliger was dan het voor de veel rijkere landen als Japan en Noorwegen zou zijn geweest om degenen die, nu in de walvisindustrie werken, ander werk te bezorgen.

De rol van de Japanse walvisvaart

Japan is niet de enige walvisvarende natie. Zijn walvisindustrie echter is op dit moment veel groter dan welke andere ook. Bovendien is Japan het centrum van de wereldwijde handel in walvisproducten (vlees en olie). De andere acht walvisvarende landen in de IWC exporteren bijna hun gehele jaarlijkse vangst naar Japan.

In het begin van deze eeuw, toen de walvissen — die door overbejaging sterk waren uitgedund — voor de walvisjagende vloten steeds moeilijker te vinden waren, en gevestigde walvisvarende landen zich van de jacht begonnen af te wenden, kocht Japan hun vloten en hun aandelen in de algemene quota op en breidde zo zijn walvisindustrie over de hele wereld uit. Tegen 1964 had Japan de leiding genomen in de 'Walvis-Olympiade'. Japanse jagers namen meer dan 50% van alle IWC-quota tezamen voor hun rekening.

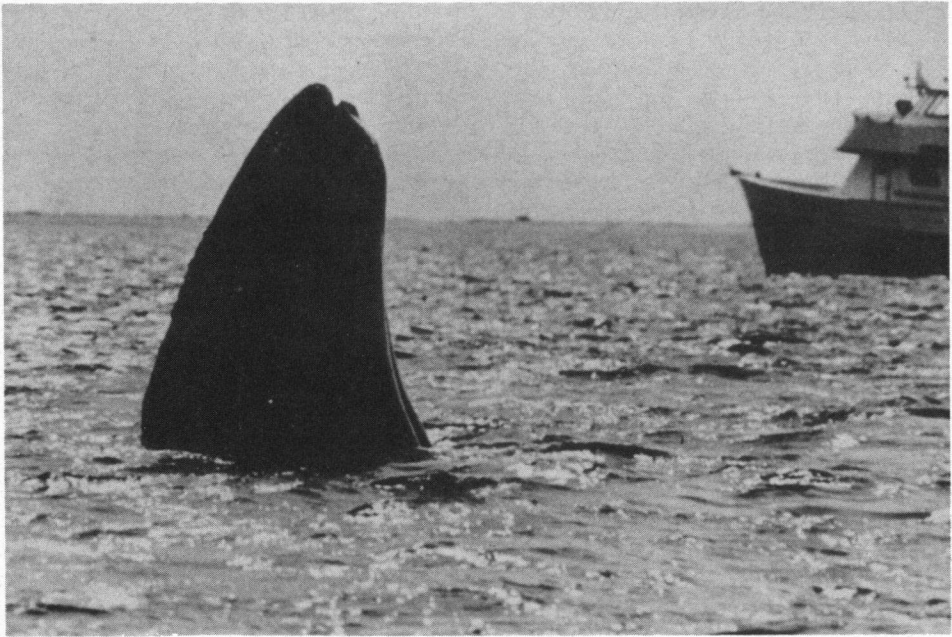
Japan is sinds 1951 lid van de IWC en aanvoerder van het 'walvisblok' in deze commissie. Gedurende zijn hele lidmaatschap heeft het land zich verzet tegen voorstellen tot walvisbeschermende maatregelen. De laatste jaren heeft Japan veelvuldig geprofiteerd van de 'bezwaar'-clausule, waardoor zijn walvisindustrie een ongunstig besluit bespaard bleef. Japanse wetenschappers maken deel uit van de wetenschappelijke commissie van de IWC, maar het is hun niet toegestaan hun collega's in de commissie belangrijke gegevens ter beschikking te stellen; gegevens die de commissie zeer behulpzaam zouden kunnen zijn bij het vaststellen van verschillende walvispopulaties.

Er zijn bewijzen dat de Japanse regering financiële druk heeft uitgeoefend op landen in de IWC, die maatregelen tot walvisbescherming namen. Als voorbeeld is Brazilië te noemen, een walvisvarend land dat zo goed als zijn hele jaarlijkse vangst in 1981 zou hebben stopgezet. Maar aan de vooravond van het in werking treden van de desbetreffende wet werd deze echter onverwacht ingetrokken. Het jaar daarop onthulde een Braziliaanse krant, O Globo, dat de Japanse minister van

Landbouw tijdens een bezoek aan Brazilië dit land 400 miljoen dollar steun voor de landbouw had toegezegd in ruil voor Braziliaanse steun aan Japan in de IWC. Een ander gedocumenteerd geval was een Japans bod van 20 miljoen dollar aan de Republiek der Seychellen, een eilandenstaat in de Indische Oceaan, die sinds haar toetreding tot de IWC, in 1979, altijd een voorstander van natuurbescherming is geweest.

De bedoeling was dat dit geld zou worden geïmporteerd in ruil voor een wijziging in de anti-walvisvaartpolitiek van de Seychellen. De Seychellen gingen niet op dit aanbod in maar bleven dat jaar aandringen op een moratoriumvoorstel voor onbepaalde tijd, dat door de commissie werd aangenomen.

In de jaren zestig en zeventig schuimden zogenaamde piraten-walvisjagers de zeeën af met behulp van Japans kapitaal, Japans personeel en Japanse technologie en onder 'goedkope vlag'. Buiten de reglementen van de IWC om vingende deze bandieten duizenden walvissen van elk soort die ze maar tegenkwamen — de meest met uitsterven bedreigde soorten niet uitgezonderd —. De bereidheid van Japan om voor het walvisvlees (dat deze avonturen opleverden) hoge prijzen te betalen, zorgde ervoor dat de piraten veel te lang, gedurende jaren, zaken konden blijven doen. Ook vestigde Japan een aantal walvisvarende ondernemingen in landen die geen lid waren van de IWC. Terwijl de Japanse regering — na aanvankelijke tegenstand — natuurbeschermende maatregelen in de IWC vroom accepteerde, zoals de bescherming van de Blauwe Vinvis, werden door dochtermaatschappijen in Chili, Peru en andere landen die zelfde walvissen in een schrikbarend tempo gedood. Ten gunste van de Japanse overheid kan worden aangevoerd dat zij — onder druk — uiteindelijk wetten instelden, die de import van walvisproducten uit niet-IWC-landen verboden. Japan drijft echter nog steeds handel met IWC-landen die er om bekend staan de IWC-regels te schenden. Door de enorme, ongeregelde slachtingen die plaatsvonden in de jaren dat de piraten actief waren, zijn de overbejaagde walvispopulaties reeds tot aan een biologisch minimum geslonken, met alle gevolgen op de lange termijn vandien. De pogingen van de IWC om de commerciële walvisvaart onder controle te brengen zijn daardoor ernstig verzwakt.

Van 1972 tot 1982 harpoeneerden de walvisvarende IWC landen meer dan 300.000 walvissen.

In het huidige Japan spelen walvisproducten op het menu en in 's lands economie een rol van weinig betekenis. Walvisvlees vertegenwoordigt minder dan 0,1% van Japans totaal aan jaarlijks eiwitverbruik. De Potvis wordt gedood om te worden verwerkt tot een hoogwaardige industriële olie, met kunstmest als bijproduct. Slechts een zeer geringe hoeveelheid potvisvlees wordt gegeten en dat alleen nog maar in een beperkt aantal gebieden. Handel in potvisolie is over de hele wereld verboden, maar dit verbod wordt door Japan genegeerd. Wel bestaat er een verscheidenheid aan beproefde en doeltreffende vervangingsmiddelen voor deze olie, die ruimschoots verkrijgbaar zijn.

Een rapport dat in 1980 door de Japanse zee- en dierenbond aan de IWC is voorgelegd, stelde dat er op dat moment ongeveer 1000 personen in de Japanse walvisindustrie werkzaam waren. Dit cijfer is sindsdien nog verder afgenomen doordat de jaarlijkse quota steeds lager werden.

Het is jammer dat de walvisindustrie zo onzorgvuldig met haar grondstoffen is omgesprongen zodat haar werknemers naar an-

dere bedrijfstakken moesten worden overgeplaatst. Dit is echter een onvermijdelijk gevolg van de overexploitatie van een grondstof — die de laatste twintig jaar vooral is veroorzaakt door de Japanse walvisvaart. Om de moeilijkheden die zouden kunnen ontstaan bij het overschakelen op andere bedrijfstakken te helpen overwinnen, gaf de IWC de walvisvarende landen 'gratie' voor een periode van drie jaar voordat het moratorium in werking zou moeten treden. Dit respijt werd gegeven zodat regeringen de noodzakelijke stappen zouden kunnen nemen om hun burgers te helpen die in de walvisindustrie werkzaam zijn.

Tot dusver zijn er geen aanwijzingen dat de Japanse regering dergelijke maatregelen heeft getroffen.

Walvissen

De grote walvissen, waarvan er tien soorten bestaan, behoren tot een groep dieren die men walvisachtigen (of *Cetacea*) noemt.

Ook dolfijnen en bruinvissen zijn walvisachtigen; alles bij elkaar zijn er ongeveer zeventig soorten. De walvisachtigen stammen af van zoogdieren die op het land leefden, maar nu zijn ze uitstekend aangepast aan een leven dat zich volledig in zee afspeelt. Alle walvissen, dolfijnen en bruinvissen zijn zoogdieren. Ze zijn dus warmbloedig, ademen met

behelp van longen en baren per keer één levend jong, ongeveer eens per twee jaar. Het jong wordt met melk van zijn moeder grootgebracht.

De walvisachtigen zijn verdeeld in twee groepen: *baleinwalvissen* en *tandwalvissen*. Behalve de Potvissen zijn alle grote walvissen baleinwalvissen. Deze laatste voeden zich door zeer kleine diertjes uit het zeewater te zeven door middel van rijen draden die aan hun verhemeltes hangen, hun baleinverhemeltes.

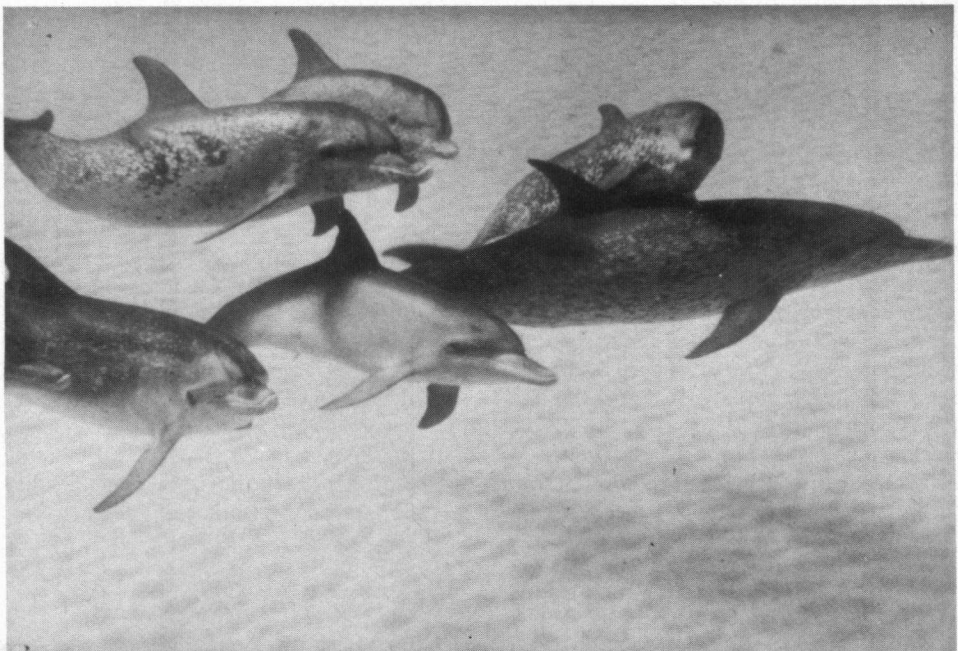
De Potvissen en alle dolfinen en bruinvissen zijn tandwalvisachtigen; ze eten vooral vis en Inktvis, hoewel het menu van de Orca, de zogenaamde 'zwaard-walvis', soms ook wel uit zeehonden en pinguïns bestaat.

De meeste zeezoogdieren zijn uitgesproken sociaal levende wezens. Ze leven en reizen in groepen die in aantal kunnen variëren van twee, drie of vier dieren tot scholen van wel twintig of meer soortgenoten. Baleinwalvissen zijn waarschijnlijk monogaam; maar het sociale leven van de Potvis ziet er veel ingewikkelder uit. Er is nog maar weinig over bekend.

Reeds de klassieke Griekse filosoof Aristoteles, als ook hedendaagse onderzoekers van de walvis, hebben het vriendelijke en zorgzame gedrag van deze dieren opgemerkt. Men heeft walvissen elkaar met hun vinnen zien aaien en in een groep zorgen ze vaak bij toerbeurt voor de kalfjes. De moeders beschermen hun kalveren en zij verdedigen hen als ze

worden aangevallen. Bij walvisvaarders is het algemeen bekend dat leden van een familie of sociale groep een gewond groepslid te hulp snellen of in ieder geval weigeren de plaats te verlaten waar de aangeschoten walvis zich bevindt. De walvisjagers hebben vaak van dit zorgzame gedrag geprofiteerd. Men harpoepeerde dan een walvis — vaak een jong — om zo de andere binnen het bereik van hun boten te krijgen. Er zijn vele gevallen bekend van Dolfinen die menselijke zwemmers hielpen die dreigden te verdrinken of die moeite hadden terug aan land te komen. Walvissen hebben een hoog ontwikkeld communicatiesysteem. Ze produceren geen geluid met behulp van stembanden, maar door trillingen in luchtholtes in hun lichaam op te wekken.

Sommige walvissen hebben een wonderbaarlijke verscheidenheid aan geluiden, waarvan wetenschappers zeggen dat het echte liederen zijn — maar dan nog ingewikkelder dan van welke vogel ook. Sommige tonen met een zeer groot volume en een uiterst lage frequentie kunnen honderden, zo niet duizenden kilometers door de zee voortplanten, waardoor de walvissen zelfs over de afstand van een hele oceaan met elkaar contact kunnen onderhouden. Er zijn jammer genoeg ook bewezen dat het geluid van scheepsschroeven en machines op de achtergrond in de oceaan deze 'boodschappen' over lange afstand kunnen verstoren. Er zijn ook andere geluiden, 'klikken', die een zeer hoge intensiteit hebben en waarvan men gedurende de laatste decennia heeft ontdekt dat ze worden veroor-

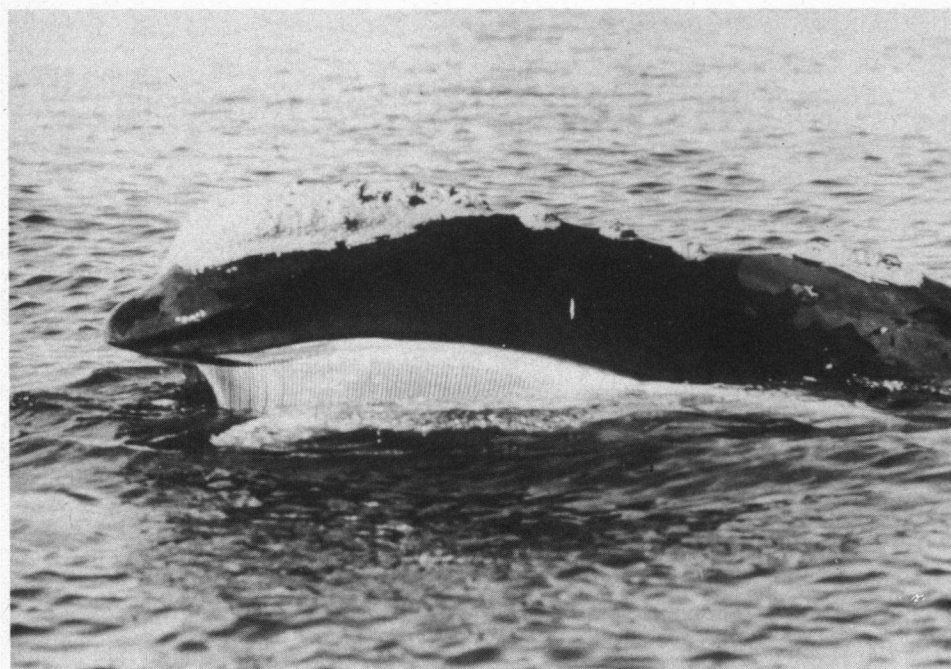

Foto boven:
Noordkaper (*Eubalaena glacialis*).

Foto linksonder:
Er zijn vele gevallen bekend van dolfijnen die zwemmende mensen hielpen omdat zij dreigden te verdrinken, of die moeite hadden terug te komen aan land.

zaakt door het 'sonarsysteem' van de tandwalvissen. Door deze geluiden te laten weerkaatsen tegen voorwerpen om zich heen zijn zeezoogdieren in staat de echo's te analyseren en op die manier verbazingwekkend precieze 'echo-tekeningen' van hun omgeving te maken.

Het meest harmonieuze lied wordt geproduceerd door de Bultrug; het rijgt vijf tot dertig minuten lange sequenties van klikken, zuchtende en jammerende geluiden aaneen en creëert zo melodieën die wel 24 uur kunnen duren. Men gelooft dat iedere bultrugpopulatie haar eigen lied heeft, dat met de tijd verandert.

Walvissen gebruiken geluid ook nog op andere manieren. Men denkt dat Potvissen en Dolfijnen, bijvoorbeeld hun prooi (vis en Inktvis) letterlijk overdonderen door ondraaglijk harde geluidsuitbarstingen te pro-

duceren. De slachtoffers, die duizelig en tijdelijk verlamd door deze herrie blijven liggen, zijn dan voor de zeezoogdieren zonder moeite binnen te halen.

Voor de mens is de walvis lange tijd omgeven geweest door een waas van geheimzinnigheid. Ze hebben ons verbaasd door hun indrukwekkende omvang en hun hoog ontwikkelde sociale gedrag. Ze hebben zich op zijn laatst zo'n dertig miljoen jaar geleden ontwikkeld tot wat ze nu zijn; miljoenen jaren voordat onze menselijke voorouders voor het eerst op aarde verschenen. Ze hebben — als soort — werelden gezien die wij nooit hebben gekend. Het feit dat ze in zee leven, en hun ingewikkelde sociale structuur, maakt dat wij nog maar aan het begin staan van een proces dat ons in staat stelt meer van hen te begrijpen. Ook hun functie in het ecosysteem van de oceanen begrijpen wij nog niet helemaal. De afgelopen eeuwen van zinloze afslachting lijken eindelijk tot een einde te komen — de hardnekkige weigering van een handjevol landen om de nieuwe regels op te volgen uitgezonderd. Misschien kunnen wij nu eens de tijd nemen om te leren van en over deze vreedzame, intelligente dieren met wie wij de aardbol delen.

■ Lies Vedder, Greenpeace Nederland, Damrak 83, 1012 LN Amsterdam.